

Crowns on the Letters of the Torah

- Read the story of Rabbi Akiva and Moshe and the halachic statement about the crowns on the letters from **אמר רב יהודה-שעטנז ג"ז**
  - From the story, does it sound like the crowns are essential to the letters? (In shiur we will look at the Chatam Sofer below)
  - Read the Rambam Hilchot Tefillin, Mezuzah, Sefer Torah 2:8-9; 5:3; 7:8-9
    - Does the Rambam think that the crowns are essential in each of the three contexts? What does he think the halacha means? See the Halachot Ketuvot as well (Teshuvot HaGeonim we will glance at in shiur.)
    - What about the Hagahot Maimoniot?
    - The Tur discusses other crowns (we have seen this). What does he say?

1. ש"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן רסה

ע"ד הס"ת ישן נושן שנכתב באותיו ותגים משונים ומרובים ואותיו עקומו' ולפופו' הרבה כזה /במקום יש שרטוט/ והנה אודות ריבוי התגים אין לפוסלו וכבר כ' רמב"ם שנהגו איש מפי איש לתייג בכמה מקומו' זולת ש' ע' ט' נ' ז' ג' ק' וכן לעשות אותיות עקומות ולפופות ופיהן כפולות ובספר בן משק להגאון דמשק אלעזר הובאו דבריו בסוף ס' בני יונה העתיק איזה מקומות שיש לעשות כנ"ל והנה היה גם למראה עיני תיקון סופרים אחד שיש ביד ספרא דוקנא דפה שנרשם על הגליון כל המקומות וכל התמונות כמו שנרשמו בתמונה שנשלח לידי ממעלתו חוץ ממ' שאכתב לקמן א"ה וכיון שכן אין ספק אם הסופר הוסיף מדעתו אין לפסול כיון שאין פסול בחסרונם משום שלא הוזכרו בש"ס כך אין פסול ביתורם ויש קצת להוכיח מדאמר' שמרע"ה מצא להקב"ה קושר כתרים לאותיות ואמר רבש"ע מי מעכב על ידך והשיב לו עתיד ר"ע לדורשן עיין פ' הקומץ אם כן למאי דלא ידע מרע"ה שיש קפידא וצורך בהני תגין הי' סבור דלנוי בעלמא עביד כן הקדוש ברוך הוא ולכן שאל מי מעכב על ידך אם כן שמע מינה שדרך סופרי הדיוטות היה לתייג לנוי אם כן ממילא בספר תורה אין פוסל היתרון ואנוהו נמי איכא אלא מכל מקום אין להוסיף על אותן המקובלים איש מפי איש שהן בכלל קווצותיו תלתלים שיש על כל קוץ וקוץ תילי תילים ואותן שאין בהם הלכות רמוזות אם נכתוב לנוי שוב לא נדע איזה מהם להלכה ואיזו באו על מגן לנוי. ואמנם אם עשה לא עכב שהיה גם אם לא כ' אותן שהם לדרוש לא עיכב

2. ספר הלכות קצובות סידור מזוזה ותיקונה

ושבעה אתי דשלשה תאגי שעטנז"ז ג"ץ בר מן אילין דצריכין ב' זיונין מאדך, ואספ"ת, יפת"ה, ובקומ"ך, וקשרת"ם, לטפ"ת קדמאה ובתראה, ובקומ"ך.

3. תשובות הגאונים - הרב סימן שפב

ושש' הא דאמ' רבה שבע אותיות צריכות שלשה תגין וכול'. דע כי כל אלו האותיות צריכות שלשה זיונין במזוזה. אלא מיהו צריך אתה לידע איך הן שלשה זיונין וכן הוא שעטנז"ז ג"ץ כל ראש מראשי כל אחת משבע אותיות הללו כיון שיש עליו שני ראשים משני צדדין וראש אחד יוצא למעלה אפילו כמעט הרי אילו שלשה זיונין. אם כך הן מזוזות שלכם ושלקדמוניכם הרי אילו כהוגן ואם לאו אינן כהוגן:

4. הגהות מיימוניות הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק א

וכתב רבינו תם בספר הישר שעטנז"ז ג"ץ כמו שפירש רבינו זקינו ואם לא זיין פסול דלא גרע מקוצו של יו"ד מצאתי בס"ע.

5. טור יורה דעה הלכות ספר תורה סימן רעד

ויזיין אותיות שצריכות זיין ואלו הן שעטנז"ז ג"ץ בכל מקום שיבא אחד מאלו צריך לעשות לה ג' זיונין א' מימין וא' משמאל ואחד למעלה כזה ויש מפרשין שלשתן זקופין למעלה כזה וכן נוהגין ואם חסר אלה הזיונין כתב הרמב"ם שאינו פסול ויראה שהוא פסול כיון דאמר רבא ז' אותיות צריכין ג' זיונין מעכבין וכן יראה מלשון א"א הרא"ש ז"ל שכתב בהלכות תפילין על מ"ש בשימושא רבה שצריך בתפילין תגין אחרים חוץ משעטנז"ז ג"ץ אם חיסר מהן פסולים וכתב א"א הרא"ש ז"ל על דבריו ולא מסתבר כלל למיפסל תפילין בשביל תגין אלו כיון שלא הוזכרו בתלמוד ע"כ וכיון שנתן טעם לדבריו בשביל שאינן מוזכרים בתלמוד מכלל דבחסרות תגין שעטנז"ז ג"ץ שמוזכרים בתלמוד פסול וכן דעת ר"ת:

6. בית יוסף יורה דעה סימן רעד

ויש לתמוה עליו למה לא הזכיר זיון אותיות שעטנז"ז ג"ץ המוזכר בתלמוד. ונ"ל שהוא ז"ל סבר שלא בא רבא אלא ללמד שמנהג הסופרים לזיין אבל לעיכובא לא: ומ"ש שנראה מדברי הרא"ש שאם חיסר זיוני שעטנז"ז ג"ץ פסול. כבר כתבתי בטור אורח חיים בסימן (לב) [לו] (מא:) שכן נראה מדברי בעל התרומה (סי' קיד) וגם ההגהות (מיימוניות פ"ז אות ו) והאגור (סי' סג) כתבו בשם רבינו תם לפסול וגם בקצת נוסחאות ספרי רבינו כתוב כן בשם ר"ת: [בדק הבית] ורבינו ירוחם כתב בנ"ב (יח ב) בשם רבינו האי ובשם המפרשים כדברי הרמב"ם שהתגין אינם אלא למצוה מן המובחר: וכתב עוד רבינו ירוחם בשם הרמ"ה שהזיונים צריכין ליגע באות [עד כאן]:

- See the Gemara in Shabbat. The issue at hand is what counts as writing on Shabbat to violate Kotev. At the end, the Gemara deals with a case in which one broke a Chet into two Zayins and discusses the status of that on Shabbat. It then continues to discuss writing letters without a Zayin, by which it means a crown. What are the implications of this Gemara?

- Is this a halacha about writing in general, or a local halacha to Shabbat?

7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קד עמוד ב – קה עמוד א

תנא: כתב אות אחת והשלימה לספר, ארג חוט אחד והשלימה לבגד - חייב. מאן תנא? אמר רבא בר רב הונא: רבי אליעזר היא, דאמר: אחת על האריג - חייב. רב אשי אמר: אפילו תימא רבנן, להשלים שאני. אמר רב אמי: כתב אות אחת בטבריא ואחת בציפורי - חייב, כתיבה היא אלא שמחוסר קריבה. והתנן: כתב על שני כותלי הבית, ועל שני דפי פנקס ואין נהגין זה עם זה - פטור! התם מחוסר מעשה דקריבה, הכא - לא מחוסר מעשה דקריבה. תנא: הגיה אות אחת - חייב. השתא כתב אות אחת - פטור, הגיה אות אחת חייב? אמר רב ששת: הכא במאי עסקינן - כגון שנטלו לגגו של ח"ת ועשאו שני זיינין. רבא אמר: כגון שנטלו לתגו של דל"ת ועשאו ר"ש. תנא: נתכוין לכתוב אות אחת ועלו בידו שתיים - חייב והתנן: פטור! לא קשיא, הא - דבעי זיוני, הא - דלא בעי זיוני.

8. רש"י מסכת שבת דף קה עמוד א

דבעי זיוני - שעדיין צריכות ראשי הזיינין לזיינן בתגין שלהן שהזיינין צריכות שלשה זיונין ימין ושמאל ולמעלה כדאמרין במנחות (כט, ב).

9. ספר אור זרוע חלק א - הלכות תפילין סימן תקמו

היכא שחסירה אפי' זיון אחד נמי פסולה כדאמר פ' הבונה תנא נתכוין לכתוב אות אחת ועלו בידו שתיים חייב והתניא פטור. הא דבעי זיוני הא דלא בעי זיוני. הא למדת דכל אות שאינה מתוקנת כהלכתה אינה אות ולא מקרי כתב.

10. חידושי הריטב"א מסכת שבת דף קה עמוד א

הא דבעי זיוני. פרש"י ז"ל כי הזיינין צריכין לזיינן בתגין שלהם שלשה זיינין לכל אחת מהם למעלה כדאיתא במנחות, וק"ל וכי משום דלא עביד ליה זיון לא הויא כתיבה לענין שבת, והא אמאי, דהא זיוני קדושה הוא בספר תורה ותפילין ומזוזה דוקא, וליכא [למימר] דהכא בספר תורה ותפילין ומזוזות דעד היכא דעביד זיוני לא מתכשרי, דהא ליכא, חדא דלא [איירי] במתני' במי שהיה בא לכתוב אות ידוע כדפרישית לעיל, ועוד דאפי' תימא דתפילין ומזוזות שאין מתווייגות בשעטנ"ז ג"ץ פסולות כמו שכתבו בתוספות, מכל מקום לא משמע כי מפני זה יהא פטור הכותבן כשלא זיינן, דא"כ אפי' כתב כל התפילין ליפטור, והנכון דמיירי כשנתכוון לכתוב איזה שתי אותיות שיעלו בידו [ו]היה דעתו לזיינן באותם שצריכות לזיינן, וכיון שלכך נתכוון, כל זמן שלא זיינם פטור, והכין דייק לישנא דאמרין דבעי זיוני, שלכך נתכוין (כל זמן שלא זיינם).

11. ספר אור זרוע חלק א - הלכות גיטין סימן תשטו

ורבינו יצחק בר אברהם זצ"ל היה מצריך לעשות זיונין בגט כמו בס"ת והיה אומר שכל אות שאינה מזויינת בתגין של שעטנ"ז ג"ץ כדין ס"ת אינה קרויה אות כההיא דשלהי הבונה דתנא נתכוין לכתוב אות אחת ועלו בידו שתיים חייב והא תניא פטור לא קשיא הא דבעי זיוני והא דלא בעי זיוני פ' דלא בעי זיוני פטור דלא מיקריא אות עד שיזיין אות' ומדלשבת לא הויא אות ולא מיחייב לענין גט נמי לא הויא אות ופטור. ואינה ראייה דאיכא למימר דמיירי בכותב ס"ת שאותיותיה צריכות זיון א"נ בכותב בספר אחר ונתכוון לכתוב כמשפט אותיות של ס"ת שצריכות זיון דבשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה. וה"נ מסתברא דקאמר הא דבעי זיוני הא דלא בעי זיוני משמע דהכי קאמר הא דבעי הכותב לזיוני ולא קאמר הא באותיות שצריכות זיון הא באותיות שאין צריכות זיון. הלכך אין כאן ראייה להצריך זיון לאותיות של גט ואין לומר ולזיינו לאותיות ומה בכך שא"כ אתה מוציא לעז על גיטין הראשונים שכבר נהגו קדמונינו ורבותינו שלא לזיינן.

- Note Chet of Rashi vs. RT. Pri Megadim says to do both.